

leeftijd **52**
opleiding **Dierwetenschappen Wageningen**
carrière **promotieonderzoek Fokkerij en
genetica, universitair (hoofd)docent
Dierlijke productiesystemen, sinds 2011**
hoogleraar **Dierlijke productiesystemen**

**‘De hoogproductieve koe
zal een stapje terug
moeten doen’**

‘Veehouderij onmisbaar in voedselvraagstuk’

Melk en vlees van koeien op een grasrantsoen aangevuld met bijproducten draagt bij aan het oplossen van het voedselvraagstuk. Maar de consumptie van dierlijke eiwitten zal wel terug moeten in Europa, net als de productie per koe. Zo luidt het pleidooi van Imke de Boer, hoogleraar Dierlijke productiesystemen in Wageningen.

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

De wereldbevolking voeden met alleen maar plantaardig voedsel is niet effectief, maar de huidige consumptie van dierlijk eiwit moet zeker in de rijkere landen flink terug om landbouwgrond zo efficiënt mogelijk te benutten. Met die boodschap haalt Imke de Boer, hoogleraar Dierlijke productiesystemen aan Wageningen Universiteit, regelmatig het nieuws. Zo kreeg ze recent voor haar onderzoek naar de rol van het dier in het voedselvraagstuk een internationale prijs. En half september sprak ze nog voor Europese beleidsmakers tijdens de jaarlijkse Mansholt-lezing in Brussel. Tussen al het onderzoekswerk en het geven van lezingen door, adviseerde De Boer de Commissie Grondgebondenheid. Ook met ambtenaren van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wisselde ze al eens van gedachten. De recent gepubliceerde toekomstvisie van minister Schouten over kringlooplandbouw heeft opvallend veel raakvlakken met de boodschap die De Boer uitdraagt. Op haar werkkamer in Wageningen is Imke de Boer zich bewust van haar invloed op de richting waarin de landbouwsector zich beweegt, maar ze blijft nuchter. Werken aan een meer circulaire landbouw is volgens haar namelijk logisch en vooral ook noodzakelijk. ‘Het is echt twee voor twaalf. De grondstoffen van de planeet raken op, we moeten iets doen.’

Tijdens de Mansholt-lezing sloot u uw presentatie af met: ‘We moeten het voedselsysteem vernieuwen.’ Waar doelt u op?

‘Veertig procent van het huidige akkerbouwareaal in de wereld wordt gebruikt voor het produceren van diervoer. Wereldwijd consumeren varkens en kippen gemiddeld twee keer meer eiwit dat geschikt is voor humane consumptie dan ze produceren. Dat is duidelijk geen effectieve vorm van omgaan met grondstoffen.’

‘Daarnaast wordt grofweg een derde van al het voedsel dat we produceren, tijdens het productieproces en bij de consument verspild. Als we op deze manier blijven doorgaan met produceren en consumeren, dan putten we de planeet uit.’

Wat zou er volgens u moeten gebeuren?

‘Onze leerstoelgroep bestudeert de rol van het dier in een duurzaam voedselsysteem. We hebben laten zien dat dieren essentieel zijn voor een effectief gebruik van landbouwgrond. Dieren kunnen reststromen die vrijkomen in het voedselsysteem, omzetten in hoogwaardig voedsel. Denk aan persulp bij de productie van suiker, aardappelschillen bij de verwerking van aardappelen, of voedselafval. Daarnaast kunnen herkauwers gras verwaarden. We hebben dieren nodig, zij zetten biomassa die de mens niet kan of wil eten,

om in hoogwaardig voedsel en mest. In een wereld waarin we geen dierlijk eiwit meer consumeren – het veganistische gedachtegoed – zou je zelfs meer in plaats van minder land nodig hebben om de wereldbevolking te voeden.’

Bent u daarmee tegen de opstelling van veganisten?

‘Veganisten hebben wel een punt dat er nu te veel land wordt gebruikt voor de teelt van veevoer. Die vruchtbare landbouwgronden kunnen beter ingezet worden voor het telen van producten voor humane consumptie. En zet de matige landbouwgronden in voor de grasproductie. Neem de veenweidegebieden. Dat zijn regio’s waar alleen maar grasteelt mogelijk is. Melk en vlees produceren in veenweidegebieden is effectief, mits we de koolstofafbraak in de bodem kunnen remmen door bijvoorbeeld het verhogen van de grondwaterstand.’

Is er een optimum voor de consumptie van dierlijk eiwit?

‘Een uitgebalanceerd dieet bevat ongeveer zestig gram eiwit per persoon per dag. Wereldwijd is gemiddeld dertig gram daarvan afkomstig uit dierlijk eiwit. In rijkere landen ligt de gemiddelde consumptie zelfs boven de vijftig gram dierlijk eiwit.’

‘We hebben berekend dat wanneer ongeveer 23 gram van de eiwitbehoefte afkomstig is van dierlijke oorsprong, je daarmee de beschikbare grondstoffen het meest effectief benut. De huidige consumptie van dierlijk eiwit verschilt erg per regio in de wereld, maar het is duidelijk dat de consumptie van dierlijk eiwit in de rijkere landen flink terug zal moeten.’

Een hoge productie per koe is toch ook een heel efficiënte vorm van productie?

‘Ik spreek liever van effectief dan efficiënt. Want hoe efficiënt is een hoge productie? Wat heeft die koe allemaal nodig voor die hoge melkgift? Veel melk produceren lukt echt niet alleen op gras. Juist het telen van granen en mais om die hoge melkproductie te halen is niet effectief. Ik denk dat je niet

‘Melk en vlees produceren in veenweidegebieden is heel effectief’

moet streven naar een zo hoog mogelijke melkproductie per koe. Zes-, zevenduizend kilogram op een grasrantsoen met bijproducten is ideaal. Zelfs als we de uitstoot van methaan meenemen, is deze productie het meest effectief en het minst belastend voor de planeet en het milieu.’

Waarom is kringlooplandbouw een goed idee voor het voedselvraagstuk?

‘We moeten proberen om de diverse onderdelen van het voedselsysteem weer te verbinden, bijvoorbeeld de akkerbouw en de veehouderijbedrijven, maar ook de stad en de landbouw. De stad produceert grote hoeveelheden voedselafval en menselijke ontlasting, die nuttig kunnen worden gebruikt in bijvoorbeeld een nieuwe vorm van landbouw rondom de stad.’

Hoe regionaal moeten die kringlopen zijn?

‘Dat is niet zo eenvoudig in kilometers uit te drukken. Meloenen kun je nu eenmaal beter telen in bijvoorbeeld Zuid-Amerika dan in Nederland, terwijl bijvoorbeeld Noordwest-Europa zich uitstekend leent voor de productie van melk en bijbehorend vlees. Soms kan daarom vervoer van producten effectiever zijn dan teelten en dieren heel bewust bij elkaar in de regio plaat-

sen. Lokale kringlopen kunnen mogelijk wel bijdragen aan een betere waardering van het voedsel.’

De Commissie Grondgebondenheid stelt voor om voor eiwit van eigen grond een straal te hanteren van 20 kilometer.

‘Ik heb hun mogen adviseren, maar heb geen exacte kilometers genoemd. Daar zijn ze zelf mee gekomen. Maar ik snap de keuze wel en vind het reëel. Door een afstand te noemen, maken ze de doelstellingen concreet.’

De inzet van sommige reststromen wordt door wetgeving tegengehouden.

‘Voedselveiligheid staat altijd voorop. Het nu niet mogen inzetten van voedselafval en beendermeel komt doordat er ooit dierziekten als BSE en MKZ door zijn verspreid. Maar er worden nu wel heel veel grondstoffen vernietigd. In Japan wordt bijvoorbeeld 35 procent van het voedselafval gerecycled als diervoer. Daar wordt het afval eerst goed verhit en dan verwerkt tot varkensvoer. Wellicht kunnen we daar iets van opsteken. Het lijkt me goed om eens een kleinschalig experiment op te zetten om dit te gaan onderzoeken.’

Weggoien is makkelijk, omdat voedsel goedkoop is.

‘Helemaal waar. In de voedselketen gaat veel verloren. Tijdens het bewaren, verwerken, maar zeker ook bij de consument in huis wordt veel voedsel verspild. En daar moeten we aan werken: we moeten zorgen dat voedsel weer meer gewaardeerd wordt. Duurzaam geproduceerd voedsel mag ook best iets meer kosten. Voedsel moet weer hoog op de agenda komen te staan.’

Niet-buikbaar voedsel verdwijnt nu voor een deel in de biovergisters. Dat is toch geen verspilling?

‘Ik denk dat het effectiever is om er dierlijk voedsel van te maken en duurzame energie te produceren met behulp van zonne- of windenergie.’

Kringlooplandbouw vraagt voor veel veehouders nog wel een omslag in denken.

‘Circulaire landbouw is een uitdaging voor ons allemaal. En ja, ik snap dat het stapje voor stapje zal moeten, maar we moeten af van het idee dat een zo hoog mogelijke productie het beste is. Melk en vlees produceren van gras is en blijft een heel effectief proces.’